Prima instanță: Judecătoria Soroca, sediul Florești (jud. Elena Marandici)
Dosarul nr. 2a-1116/2025 (PIGD: 2-23076981-03-2a-22082025)

CURTEA DE APEL NORD

Colegiul civil și de contencios administrativ

D E C I Z I E

12 mai 2026 municipiul Bălți

Completul în componența:

Radu Holban, *preşedintele completului*

Svetlana Ghercavii

Mariana Sajin, *judecători*,-

cu participarea grefierei Roxana Iacubovscaia,-

examinând, în ședință de judecată publică, apelul declarat de Brumă Ion, reprezentat de avocatul Lungu Alexandru, împotriva hotărârii Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 04 iunie 2025, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Brumă Ion către Ceban Tatiana, intervenienți accesorii Gînju Tamara, notarul Buzu Iadviga, privind anularea certificatelor de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrare în posesie și încasarea cheltuielilor judiciare,-

C O N S T A T Ă :

I.Cerințele reclamantului:

1. La 29 mai 2023, Brumă Ion (reclamantul) a depus în Judecătoria Soroca (sediul Florești) cerere de chemare în judecată către Ceban Tatiana (pârâta), intervenienți accesorii Gînju Tamara, notarul Buzu Iadviga, privind anularea certificatelor de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrare în posesie și încasarea cheltuielilor judiciare, prin care a solicitat instanțe:

i) anularea certificatelor de moștenitor legal nr. 2830 şi nr. 2833 din 19.02.2019, eliberate lui Ceban Tatiana, născută la *****, IDNP *****, de către notarul Buzu Iadviga, asupra masei succesorale cu nâumerele cadastrale: *****, *****, *****, *****, *****și *****, rămase după decesul lui Bruma Vasili și Bruma Nina, pe motiv de nulitate;

ii) constatarea faptului acceptării succesiunii după decesul lui Bruma Vasili, deceda la ***** și Bruma Nina, decedată la *****, prin intrarea în posesie de către fiul Bruma Ion, născut la *****, IDNP ***** asupra masei succesorale cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****și *****, situate în*****;

iii) încasarea tuturor cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii înaintare, reclamantul a invocat următoarele temeiuri:

În fapt, el (reclamantul) s-a născut la ***** din părinţii Bruma Vasili şi Bruma Nina.

Din căsătoria părinţilor s-au mai născut încă doi copiii, Gînju (Bruma) Tamara şi Ceban (Bruma) Tatiana.

Bruma Vasili, tatăl reclamantului, a decedat la data de *****, iar mama acestuia Bruma Nina a decedat la *****, ambii în *****.

După decesul părinților, a rămas masa succesorală compusă din: terenul pentru construcţii cu suprafaţa de 0.1749 ha, număr cadastral *****; casă de locuit individuală cu suprafaţa de 107.3 m2, număr cadastral ***** şi construcţii accesorii cu numerele cadastrale *****, *****, *****.04, ***** (garaj), toate bunurile imobile fiind amplasate în *****.

În posesiunea acestor bunuri imobile după decesul părinţilor a intrat reclamantul Brumă Ion, deoarece el a rămas unicul copil ca să locuiască în casa părintească, surorile Gînju Tamara şi Ceban Tatiana s-au căsătorit şi s-au stabilit cu traiul în alte gospodării.

Reclamantul a efectuat mai multe lucrări de întreţinere a bunurilor imobile ale părinţilor săi, a construit garajul cu numărul cadastral ***** cu suprafaţa de 20,9 m^2, a prelucrat terenul de lângă casă, în toţi aceştia ani a achitat impozitul funciar şi impozitul pe bunurile imobile.

De asemenea, pe numele acestuia au fost perfectate actele pentru serviciile comunale, cum ar fi Serviciul de colectare a gunoiului încheiat cu „Servicii Salubrizare Floreşti" S.A. şi energia electrică cu S.A. „FEE-Nord" BC Floreşti.

În toamna anului 2022, reclamantul a depistat că la domiciliul părinţilor se afla un bărbat care efectua careva lucrări prin ogradă şi ultimul i-a comunicat că se află la solicitarea surorii sale Ceban Tatiana. Tot atunci a încercat să discute cu sora sa referitor la acest fapt, când a aflat că bunurile imobile ce au aparţinut părinţilor îi aparţin ei şi că el nu ar avea nici un drept asupra acestor bunuri.

Reclamantul s-a adresat la I.P. „Agenţia Servicii Publice", Serviciul cadastral teritorial Floreşti şi la data de 31.10.2022 prin certificatul din Registrul bunurilor imobile 4561118008 a aflat că bunurile imobile din ***** ce au aparţinut părinţilor, sunt înregistrate pe sora sa, pârâta Ceban Tatiana Vasile, în temeiul certificatelor de moştenitor legal nr. 2830 şi 2833 din 19.02.2019.

Astfel, abia la acel moment reclamantul a aflat că, prin tăinuire faţă de el, pârâta s-a adresat notarului Buzu Iadviga din or. Floreşti şi a perfectat actele privind moştenirea a întregii mase succesorale, necomunicându-i despre acest fapt pentru a depune la notar o cerere de acceptare sau de refuz a succesiunii.

Tot aici a indicat reclamantul că, la data de 16.11.2022, când s-a prezentat la S.R.L „Auto Revizor-GN" din s. Ghindeşti, raionul Floreşti pentru a fi efectuată inspecţia tehnică a vehiculului a aflat deja că nu are un domiciliu înregistrat în baza de date, fapt ce l-a surprins deoarece permanent şi-a avut domiciliul în casa părintească din *****.

Consideră că, certificatele de moştenitor legal menţionate supra sunt lovite de nulitate din motiv că pârâta a ascuns despre faptul că a depus la notar cerere de deschidere a succesiunii, nu a anunţat notarul despre existenţa altor moştenitori şi ca urmare nu a primit nici o citaţie de a se prezenta la notar pentru a depune o declaraţie de acceptare sau de renunţare la moştenire. Or, așa cum certificatele de moştenitor legal au fost eliberate la data de 19.02.2019, rezultă că pârâta s-a adresat cu cererea privind deschiderea succesiunii în anul 2018-2019, adică peste aproape 7 ani după decesul tatălui Bruma Vasili care a lăsat moştenirea, situaţie produsă la ***** (dată de când şi se consideră deschisă succesiunea), or, Legea

indică termenul de adresare către notar cu asemenea cerere fiind de 6 luni din data deschiderii succesiunii.

Invocă reclamantul că, notarul la deschiderea dosarului succesoral şi eliberarea certificatului de moştenitor a încălcat prevederile Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08.11.2002 (în vigoare la data executării acţiunilor şi eliberării actelor notariale). Or, rezultând din prevederile art. 58 lit. b) al Legii sus numite, se atestă că notarul refuză să deschidă procedura succesorală în cazul în care declaraţia de acceptare a succesiunii a fost depusă după expirarea termenului stabilit de legislaţie.

Astfel, susține reclamantul Brumă Ion că, dânsul a fost lipsit prin dol de dreptul la moştenirea averii defuncţilor Bruma Vasili şi Bruma Nina, cu toate că anume el a contribuit la înmormântarea acestora, a organizat mesele de pomenire, a asigurat paza averii succesorale, a achitat serviciile comunale, a îngrijit de terenul de lângă casă şi a locuit în bunurile imobile părinteşti. Consideră că a acceptat moştenirea prin intrarea în posesiune. Or, dânsul face parte din clasa I de moştenitori legali la succesiunea legală după decesul lui Bruma Vasili şi Bruma Nina.

Argumentează că, la data de 03.11.2022, s-a adresat cu o cerere prealabilă către pârâtă pentru a soluţiona litigiul pe cale extrajudiciară prin transmiterea dreptului de proprietate la 1/3 din bunurile succesorale de care a fost lipsit, iar prin răspunsul din 07.11.2022, pârâta a recunoscut faptul că ultimul are dreptul la 1/3 din bunurile imobile moştenite, însă a solicitat să-i fie restituite toate cheltuielile suportate ce ţine de procesul de moştenire.

Prin cererea prealabilă nr. 2 din 08.11.2022 reclamantul i-a comunicat pârâtei că este de acord să restituie 1/3 din cheltuielile ce le-a suportat deoarece pretinde la 1/3 din bunurile succesorale şi nu în întregime, iar prin răspunsul din 10.11.2022, pârâta a refuzat propunerea reclamantului.

3. Potrivit Fișei de repartizare a cererii, la 30 mai 2023 cererea de chemare în judecată a fost repartizată în mod automat-aleatoriu, prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD), judecătorului Judecătoriei Soroca (sediul Florești), Rosița Rusu-Parii (fila dosarului 27, volumul I), fiind acceptată spre examinare în procedură contencioasă prin încheierea din 7 iunie 2023 (fila dosarului 28-29, volumul I).

4. În cadrul ședinței de pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare din 3 august 2023, reprezentatul pârâtei Tatiana Ceban, avocatul Sergiu Guțu, a formulat o cerere privind ridicarea excepției de tardivitate în conformitate cu prevederile art. 186/1 Cod de procedură civilă, prin a solicitat respingerea acțiunii înaintate de reclamant, ca fiind tardivă (fila dosarului 39-41; 42-43, volumul I).

5. Prin încheierea Judecătoriei Soroca, sediul Florești (judecător Rosița Rusu-Parii) din 20 noiembrie 2023, s-a dispus respingerea excepției de tardivitate. Totodată, s-a menționat că această încheiere poate fi atacată odată cu fondul cauzei (fila dosarului 52-54, volumul I).

6. În temeiul încheierii din 19 ianuarie 2024, în legătură cu imposibilitatea obiectivă a judecătorului Rosița Rusu-Parii de judeca în continuare prezenta cauză, potrivit Fișei de repartizare repetată a dosarului, la 22 ianuarie 2024 cauza a fost redistribuită spre examinare judecătorului Judecătoriei Soroca (sediul Florești), Elena Marandici (fila dosarului 105, volumul I).

7. În ședința de judecată din 15 mai 2024, reprezentantul pârâtei, avocatul Sergiu Guțu, a formulat repetat cererea privind ridicarea excepției de tardivitate, solicitând respingerea acțiunii ca fiind depusă tardiv (fila dosarului 120, volumul I).

8. Prin încheierea Judecătoriei Soroca, sediul Florești (judecător Elena Marandici) din 14 iunie 2024, s-a admis excepția de tardivitate, dispunându-se respingerea acțiunii civile în partea pretenției din cererea de chemare în judecată înaintată de Brumă Ion, cu privire la anularea certificatelor de moștenitor legal, ca fiind depusă tardiv (fila dosarului 126-128, volumul I).

9. Reclamantul Ion Brumă, reprezentat de avocatul Alexandru Lungu, a atacat cu recurs încheierea sus-indicată (fila dosarului 132-136, volumul I).

10. Prin Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 28 octombrie 2024, recursul a fost admis, încheierea Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 14 iunie 2024 fiind casată integral, cu restituirea cauzei

la rejudecare în aceeași instanță, același complet (fila dosarului 163-167, volumul I).

11. În Decizia sa, Curtea de Apel Bălți a reținut că, după redistribuirea cauzei de la judecătorul Rosița Rusu-Parii către judecătorul Elena Marandici, eronat s-a dispus reluarea fazei de pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare, cu examinarea repetată a cererii privind ridicarea excepției de tardivitate, formulată de reprezentantul pârâtei, avocatul Sergiu Guțu. Or, după redistribuirea cauzei judecătorul urma să continue examinarea acesteia de la etapa în care se afla când a fost redistribuită, iar în ceea ce privește încheierea din 20 noiembrie 2023, privind respingerea cererii de invocare a excepției de tardivitate, în caz de dezacord participanții o pot contesta odată cu fondul cauzei.

II. Poziția părților la examinarea în fond a cauzei în prima instanță:

12. În ședința de judecată, reclamantul Brumă Ion a susținut acțiunea înaintată și a solicitat admiterea integrală a acesteia în sensul formulat.

Suplimentar a comunicat că, gospodăria aparținea părinților săi. Mama a achitat impozitul de gospodărie, a achitat și el. S-a căsătorit oficial cu cea de a doua soție aproximativ în anul 2015 și a locuit în gospodăria părinților atât cu prima, cât și cea de a doua soție. Cu cea de a doua soție au partajat doar bunuri mobile din casă. A fost acționat în instanța de judecată privind plata pensiei de întreținere. Copilul nu este al lui. A acumulat restanțe la plata pensiei de întreținere, însă a achitat totul. La Servicii comunale Florești el a depus cerere cu privire la conectarea gospodăriei la apeduct și instalarea contorului de apă, la acel moment mama fiind încă în viață, însă lucrările au fost finisate în anul 2019, când mama deja decedase. Din 2014 până în 2019 alte cereri la Servicii comunale Florești nu a depus. Conectarea la apă a avut loc în anul 2019. Semnătura de la fila dosarului 58, îi aparține. După decesul ambilor părinți, dânsul a suportat toate cheltuielile de înmormântare. Nu a depus cerere la notar după decesul mamei, din motiv că nu avea nevoie pe atunci. Dânsul a primit ajutorul pentru înmormântare de la CNAS și certificatele de deces. Inițial a primit certificatele de deces ale părinților de la primărie, iar ulterior, deoarece certificatele au dispărut, s-a adresat

la ”ASP”. Nu poate explica de ce la primărie sunt înregistrate două conturi. Într-o singură ogradă sunt casa și saraiul. Contorul la lumină era comun, factura venea pe numele său, deși gospodăria era înscrisă după mama sa. Invocă două temeiuri de nulitate a certificatelor de moștenitor legal: primul este faptul că a fost ascuns cercul moștenitorilor legali; iar al doilea, este încălcarea de către notar a termenului de deschidere a dosarului succesoral. Consideră că pârâta Ceban Tatiana a acționat cu rea-credință. Acțiunile notarului le impută notarului, iar ale pârâtei, le impută acesteia. Consideră că, faptul ascunderii de către pârâtă a cercului moștenitorilor legali, constituie temei de nulitate absolută a certificatelor de moștenitor.

13. Reprezentantul pârâtei Ceban Tatiana, avocatul Sergiu Guțu, în ședința de judecată nu a recunoscut acțiunea și a solicitat respingerea acesteia.

Suplimentar a comunicat că, după decesul lui Bruma Vasili, nu cunoaște dacă există un certificat de acceptare a succesiunii, or, nu a fost deschis dosarul succesoral la cererea lui Bruma Nina. Consideră că proble în cauză au fost înaintate cu statut informativ. Nu a fost așa situație din partea pârâtei, care peste trei ani ar fi comunicat despre deschiderea procedurii succesorale. Termenul de 3 ani l-a calculat plus/minus din momentul deschiderii succesiunii sau primirii certificatului. Pârâta nu recunoaște existența dolului. Ipotetic, nu era nevoie ca reclamantul să fie atras în proces într-un litigiu privind ridicarea sechestrului, deoarece a fost participant la procesul de bază. Nu cunoaște de ce s-au făcut două conturi separate în gospodărie, probabil pentru că sunt două persoane diferite.

14. Intervenienții accesorii Gînju (Bruma) Tamara și notarul Buzu Iadviga, fiind citați legal (fila dosarului 181, volumul I), în ședința de judecată nu s-au prezentat. Prin cererea din 30 ianuarie 2025, notarul a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa, iar Gînju (Bruma) Tamara nu a comunicat motivele neprezentării. Așa fiind, în temeiul art. 205 alin. (4), art. 206 Cod de procedură civilă, instanța de judecată a dispus examinarea cauzei în lipsa intervenienților accesorii.

III. Soluția primei instanțe:

15. Prin hotărârea Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 4 iunie 2025, cererea de chemare în judecată înaintată de Brumă Ion a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată (fila dosarului 211; 219-223, volumul I).

IV. Solicitarea apelantului:

16. La 5 iunie 2025 reclamantul Ion Brumă, reprezentat de avocatul Alexandru Lungu, a declarat apel prealabil împotriva hotărârii Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 4 iunie 2025 (fila dosarului 215-216, volumul I), iar la 21 octombrie 2025 a depus cererea de apel cu indicarea motivelor de fapt și de drept, în conformitate cu cerințele prevăzute de art. 364-365 Cod de procedură civilă (fila dosarului 3-7, volumul II), solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii primei instanțe și adoptarea unei noi decizii prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral în sensul formulat.

V. Argumentele apelantului:

17. *În fapt*, el s-a născut la 16 august 1960 din părinţii Bruma Vasili şi Bruma Nina.

Din căsătoria părinţilor s-au mai născut încă doi copii, Gînju (Bruma) Tamara şi Ceban (Bruma) Tatiana.

Bruma Vasili, tatăl reclamantului, a decedat la data de *****, iar mama acestuia Bruma Nina a decedat la *****, ambii în *****.

După decesul părinților, a rămas masa succesorală compusă din: terenul pentru construcţii cu suprafaţa de 0.1749 ha, număr cadastral *****; casă de locuit individuală cu suprafaţa de 107,3 m.p., număr cadastral ***** şi construcţii accesorii cu numerele cadastrale *****, *****, *****.*****, ***** (garaj), toate bunurile imobile fiind amplasate în *****.

În posesiunea acestor bunuri imobile după decesul părinţilor a intrat reclamantul Brumă Ion, deoarece el a rămas unicul copil ca să locuiască în casa părintească, surorile Gînju Tamara şi Ceban Tatiana s-au căsătorit şi s-au stabilit cu traiul în alte gospodării.

Reclamantul a efectuat mai multe lucrări de întreţinere a bunurilor imobile ale părinţilor săi, a construit garajul cu numărul cadastral *****, cu suprafaţa de 20,9 m^2, a prelucrat terenul de lângă casă, în toţi aceştia ani a achitat impozitul funciar şi impozitul pe bunurile imobile.

De asemenea, pe numele acestuia au fost perfectate actele pentru serviciile comunale, cum ar fi Serviciul de colectare a gunoiului încheiat cu „Servicii Salubrizare Floreşti” S.A. şi energia electrică cu S.A. „FEE-Nord” BC Floreşti.

În toamna anului 2022, reclamantul a depistat că la domiciliul părinţilor se afla un bărbat care efectua careva lucrări prin ogradă şi ultimul i-a comunicat că se află la solicitarea surorii sale Ceban Tatiana. Tot atunci a încercat să discute cu sora sa referitor la acest fapt, când a aflat că bunurile imobile ce au aparţinut părinţilor îi aparţin ei şi că el nu ar avea nici un drept asupra acestor bunuri.

Reclamantul s-a adresat la I.P. „Agenţia Servicii Publice”, Serviciul cadastral teritorial Floreşti şi la data de 31.10.2022 prin certificatul din Registrul bunurilor imobile ***** a aflat că bunurile imobile din ***** ce au aparţinut părinţilor, sunt înregistrate pe sora sa, pârâta Ceban Tatiana Vasile, în temeiul certificatelor de moştenitor legal nr. 2830 şi 2833 din 19.02.2019.

Astfel, abia la acel moment reclamantul a aflat că, prin tăinuire faţă de el, pârâta s-a adresat notarului Buzu Iadviga din or. Floreşti şi a perfectat actele privind moştenirea a întregii mase succesorale, necomunicându-i despre acest fapt.

Tot aici a indicat reclamantul că, la data de 16.11.2022, când s-a prezentat la S.R.L „Auto Revizor-GN” din s. Ghindeşti, raionul Floreşti pentru a fi efectuată inspecţia tehnică a vehiculului a aflat deja că nu are un domiciliu înregistrat în baza de date, fapt ce l-a surprins deoarece permanent şi-a avut domiciliul în casa părintească din *****.

Consideră apelantul că certificatele de moștenitor menționate *supra* sunt lovite de nulitate absolută, din următoarele considerente:

- pârâta/intimata Ceban Tatiana a ţinut în secret faptul de deschidere a dosarului succesoral şi despre existenţa altor moştenitori nu a anunţat notarul, cu toate că moştenitori mai erau încă două persoane, Brumă Ion şi Gînju Tamara;

- apelantul nu a primit nicio înştiinţare de la notar în privinţa exercitării dreptului la opţiunea succesorală;

apelantul a locuit toată această perioadă în bunurile succesorale, iar intimata a locuit în altă parte şi a ţinut în secret faptul eliberării certificatelor de moştenitor legal mai bine de 3 ani (probabil fiind consultată ca în acest termen să ţină în secret că este proprietara bunurilor succesorale) şi doar după expirarea acestui termen a început a administra bunurile respective, comunicându-i apelantului la sfârşitul lunii octombrie 2022 despre acest fapt.

Un alt factor de nulitate absolută a certificatelor de moştenitor legal este că intimata a depus cerere de deschidere a moştenirii după decesul mamei Bruma Nina (*****) şi a moştenit bunurile imobile care de fapt, erau înregistrate pe tatăl Bruma Vasili, care a decedat la *****. Astfel, notarul a acceptat cererea intimatei de deschidere a moştenirii care a fost depusă peste 7 ani după decesul tatălui Bruma Vasili, situaţie produsă la ***** (dată de când şi se consideră deschisă succesiunea), în situaţia în care Legea prevede că termenul de adresare către notar cu asemenea cerere este de 6 luni din data deschiderii succesiunii.

Notarul la deschiderea dosarului succesoral şi eliberarea certificatului de moştenitor a încălcat prevederile Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 (în vigoare la data executării acţiunilor şi eliberării actelor notariale). Or, art. 58 lit. b) al Legii sus numite prevede că, notarul refuză să deschidă procedura succesorală în cazul în care declaraţia de acceptare a succesiunii a fost depusă după expirarea termenului stabilit de legislaţie. Potrivit Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei la examinarea cauzelor despre succesiune nr. 13 din 03.10.2005, se atenţionează că raporturile succesorale sînt guvernate de legea în vigoare la data deschiderii moştenirii. Va putea constitui circumstanţă temeinică de declarare a nulităţii certificatului de moştenitor legal, tăinuirea faptului deschiderii succesiunii de către ceilalţi moştenitori, circumstanţă existentă în prezenta cauză.

Notarul, potrivit art. 64 alin. (5) din Legea cu privire la notariat, până la eliberarea certificatului de moștenitor legal sau testamentar, urma să stabilească cercul de persoane, care au dreptul la succesiune și la rezerva succesorală, prevenind moștenitorul despre răspunderea ce îi revine pentru tăinuirea faptului existenței altor moștenitori.

Prin Declarația notarială din 22.08.2018, intimata Ceban Tatiana a informat notarul că nu cunoaște despre adresa altor moștenitori și a semnat pentru faptul că i-au fost aduse la cunoștință dispozițiile Codului penal privind răspunderea pentru fals în declarație și i s-a explicat consecințele tăinuirii faptului existenței altor moștenitori.

Astfel, intmata a moștenit întreaga masă succesorală rămasă după decesul părinților Bruma Vasili și Bruma Nina, apoi a înregistrat certificatele de moștenitor legal, ducându-și intenția de dol până la bun sfârșit. Declarația făcută de intimată la notar nu a fost corespunzătoare adevărului, deoarece mai erau doi moștenitori,

apelantul Bruma și sora Gînju Tamara, despre care intimata cunoștea, fiincă toți locuiau în același sat *****.

Astfel, apelantul a fost lipsit de dreptul la moștenirea averii defuncților Bruma Vasili și Bruma Nina, cu toate că primul a contribit la înmormântarea acestora, a organizat mesele de pomenire, a asigurat paza averii succesorale, achitat serviciile comunale, a îngrijit terenul de lângă casă și a locuit în bunurile imoble ale părinților, în așa fel acceptând moștenirea prin intrarea de fapt în posesiune.

Intanța de fond la emiterea hotărârii a interpretat eronat circumstanțele de fapt și de drept ale cauzei, ajungând la o soluți greșită.

În drept, apelantul face trimitere la prevderile Codului civil (în redacţia de până la 01.03.2019) când au fost eliberate certificatele de moştenitor legal şi anume:

- art. 1499 alin. (1) prevede că: „ Fac parte din clasa întîi de moştenitori legali descendenţii defunctului. ”

- art. 1448: „Moştenirea se deschide la momentul decesului celui care a lăsat moştenirea, fie că este fizic constatat, fie că este declarat prin hotărîre judecătorească definitivă.”

- art. 216 „(1) Actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută). (2) Actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de prezentul cod, de către instanţa de judecată sau prin acordul părţilor (nulitate relativă). ”

- art. 217 „(1) Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată o invocă din oficiu. (2) Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părţi a actului lovit de nulitate. (3) Acţiunea în constatare a nulităţii absolute este imprescriptibilă.”

- art. 219 „(1) Actul juridic nul încetează cu efect retroactiv din momentul încheierii. Dacă din conţinutul său rezultă că poate înceta numai pentru viitor, actul juridic nu va produce efecte pentru viitor. (2) Fiecare parte trebuie să restituie tot ceea ce a primit în baza actului juridic nul, iar în cazul imposibilităţii de restituire, este obligată să plătească contravaloarea prestaţiei. ”

Consideră apelantul că, concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei.

Astfel, prima instanță a reținut că: ”După decesul lui Bruma Vasili, în termenul prevăzut nici un moștenitor nu a depus declarație de acceptare a moștenirii, iar soția defunctului Bruma Nina, a rămas să locuiască în gospodăria comună. ... simplul fapt că reclamantul a continuat să locuiască în casa părintească și a efectuat careva lucrări în gospodărie, nu denotă intrarea sa în posesia patrimoniului succesoral rămas după decesul tatălui.”

Totodată instanța reținut că: ”potrivit certificatului eliberat de Primăria Vărvăreuca, r-nul Florești, în posesia patrimoniului succesoral a intrat Ceban Tatiana, inclusiv prin achitarea impozitelor respective și serviciile comunale”.

Prin urmare, instanța constată existența unor fapte de posesie efectivă exercitate de reclamant asupra bunurilor succesorale, dar contrar propriilor constatări, conchide că ”acestea nu denotă acceptarea succesiunii”.

Această concluzie reprezintă o contradicție vădită, fiind contrară prevederilor art. 254 alin. (1), lit. d) CPC (privind cerința motivării clare și coerente a hotărârii judecătorești).

Conform Codului civil, moștenirea se consideră acceptată și atunci când moștenitorul a săvârșit fapte care denotă neîndoielnic intenția de a o accepta, cum ar fi: intrarea în posesia bnunurilor succesorale; administrarea și întreținrea gospodăriei moștenite; efectuarea cheltuielilor de reparație și conservare; ahitarea impozitelor și a altor plăți legate de bunurile succesorale.

În speță, din materialele cauzei rezultă că apelantul: a continuat să locuiască în gospodăria părinților după decesul acestora; a efectuat reparații și construcții (garaj, apeduct); a achitat impozitele aferente gospodăriei; a întreținut imobilul și terenul agricol.

Aceste fapte sunt calificate de lege ca acte de acceptare tacită a succesiunii, fiind neîndoielnică voința apelantului de a-și asuma calitatea de moștenitor.

Instanța a acordat o valoare probatorie absolută certificatelor emise de primăria satului Vărvăreuca, care indică că pârâta Ceban Tatiana a achitat impozitele și serviciile de salubrizare. Or, aceste certificate au doar valoare informativă și nu stabilesc drepturi de proprietate sau calitatea de moștenitor. Acceptarea succesiunii este o chestune de fapt și de drept civil, ce se stabilește prin analiza comportamentului efectiv al moștenitorului, nu prin evidențe contabile ale autorității publice.

Prima instanţă a interpretat greşit faptele şi normele de drept aplicabile; a neglijat semnificaţia juridică a faptelor de posesie şi administrare efectivă exercitate de apelant, iar hotărârea este contradictorie şi insuficient motivată.

Or, notarul a emis certificatele de moştenitor cu încălcarea flagrantă a legii, iar intimata a indus în eroare notarul, ascunzând deliberat existenţa altor moştenitori.

Aceste fapte constituie circumstanțe temeinice de nulitate absolută a actelor juridice, potrivit art. 216-219 Cod civil și jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

Astfel, Certificatele de moștentor legal nr. 2830 și 2833 din 19.02.2019, sunt lovite de nulitate absolută, deoarece nu au fost respectate condițiile de validitate, întrucât:

• au fost emise cu încălcarea normelor imperative ale Codului civil şi Legii cu privire la notariat;

• au fost obţinute prin dol, respectiv prin tăinuirea deliberată a altor moştenitori;

• au fost întocmite peste termenul legal de acceptare a moştenirii;

• reclamantul a fost lipsit de dreptul său la moştenire şi nu a putut participa la procedura succesorală;

• nulitatea absolută este imprescriptibilă, iar acţiunea este întemeiată în drept şi în fapt.

Art. 386 alin. (1) lit. c) şi d) Cod de procedură civilă prevede: (1) Hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă: c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei; d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

În baza celor expuse, invocând prevederile art. 357, 358, 360, 361, 362, 364, 365 Cod de procedură civilă, apelantul solicită:

admiterea apelului şi casarea totală a hotărârii Judecătoriei Soroca, sediul Floreşti, din 4 iunie 2025, cu pronunţarea unei noi hotărâri prin care să fie admisă cererea de chemare în judecată;

anularea certificatelor de moştenitor legal nr. 2830 şi nr. 2833 din 19.02.2019, eliberate lui Ceban Tatiana, născută la *****, cod personal *****, de către notarul Buzu Iadviga, asupra masei succesorale cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****şi *****, rămase după decesul lui Bruma Vasili şi Bruma Nina pe motiv de nulitate absolută;

constatarea faptului acceptării succesiunii după decesul lui Bruma Vasili, decedat la ***** şi Bruma Nina decedată la *****, prin intrarea în posesiune de către fiul Brumă Ion, născut la *****, cod personal *****, asupra masei succesorale cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****şi *****, situate în *****;

dispunerea încasării de la intimata Ceban Tatiana, născută la *****, cod personal ***** în beneficiul apelantului Brumă Ion, născut la *****, cod personal ***** a cheltuielile de judecată suportate;

VI. Poziția participanților la proces în ședința instanței de apel:

18. În ședința instanței de apel, apelantul Ion Brumă și reprezentantul său, avocatul Alexandru Lungu, au susținut apelul, pledând pentru admiterea acestuia pentru temeiurile de fapt și de drept expuse în cererea de apel.

19. În ședința instanței de apel, intimata Tatiana Ceban și reprezentantul său, Sergiu Guțu, au pledat pentru respingerea apelului și menținerea hotărârii primei instanțe, considerând-o legală și întemeiată.

20. Intervenientul accesoriu, notarul Iadviga Buzu, prin cererea din 26 ianuarie 2026 a solicitat examinarea cauzei în instanța de apel în lipsa sa (fila dosarului 17-18, volumul II).

21. Intervenientul accesoriu Tamara Gînju, fiind legal citată, nu s-a prezentat în ședința instanței de apel fără a comunica motivele neprezentării (fila dosarului 15, volumul II).

22. Prin urmare, Completul de judecată a dispus examinarea cererii de apel în lipsa intervenienților accesorii, or, în conformitate cu prevederile art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă, neprezentarea în ședința de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanților acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data şi ora ședinței, nu împiedică judecarea apelului.

VII. Aprecierea instanţei de apel:

23. Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanţii la proces, a materialelor din dosar și a normelor legale aplicabile speței, completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord consideră că apelul declarat de Ion Brumă, reprezentat de avocatul Alexandru Lungu, este întemeiat și pasibil de admitere, cu casarea integrală a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii, din următoarele motive.

24. În conformitate cu art. 362 alin. (1) Cod procedură civilă, ”Termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.”

25. Completul de judecată constată că dispozitivul hotărârii contestate a fost pronunţat la 4 iunie 2025 (fila dosarului 211, volumul I), iar cererea de apel preliminar a fost depusă la 5 iunie 2025 (fila dosarului 215-216, volumul I). Prin urmare, instanța reține că apelul a fost declarat cu respectarea termenului legal prevăzut la art. 362 Cod procedură civilă.

26. În conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă, ”Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecțiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importantă pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor din apel. Instanța nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanţe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.”

27. Potrivit art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, ”Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importantă pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecțiile părților şi ale altor participanți la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.”

28. Conform art. 121 din Cod de procedură civilă, ”Instanța judecătorească reține spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului, iar art. 122 din Codul de procedură civilă prevede că, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.”

29. Potrivit art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, ”Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.”

30. Norma cuprinsă la art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă stabilește că, ”La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanța pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.”

31. Iar art. 239 Cod de procedură civilă reglementează că, ”Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanța îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanță şi pe probele cercetate în ședință de judecată. Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importantă la soluționarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.”

32. Din conținutul normelor citate *supra*, Completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curți de Apel Nord reține că, sarcina instanței de apel derivă din dispozițiile art. 373 alin. (1), (2), (5) Cod de procedură civilă, și constă în verificarea legalității și temeiniciei hotărârii Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 4 iunie 2025, prin prisma circumstanțelor de fapt și de drept reținute ca fiind constatate, a concluziilor enunțate de către instanța de fond în sensul respingerii pretențiilor din acțiune, precum și prin prisma motivelor invocate de apelant în cererea de apel și a obiecțiilor intimatei.

33. De asemenea, potrivit regulilor unui proces echitabil, instanța de apel are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare (Hirro Balani c.Spaniei,

nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

34. Sursele de Soft Low - Avizul nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, stabilește că o motivație şi o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce iau fost prezentate.

35. În aceeași ordine de idei, instanța de apel menționează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de aşi argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor cauzei. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare şi dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

36. Verificând în apel hotărârea primei instanțe în conformitate cu principiile și regulile enuțate *supra*, Completul de judecată al Curții de Apel Nord constată că, concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei. Totodată, instanța de fond la emiterea hotărârii a interpretat și aplicat eronat normele de drept material și normele de drept procedural, adoptând drept urmare o soluție greșită.

37. Potrivit art. 385 lit. c) Cod de procedură civilă, *”Instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parţial hotărîrea primei instanţe, emiţînd o nouă hotărîre;”*

38. Conform art. 386 Cod de procedură civilă,

”(1) Hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă:

a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin;

c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei;

d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat."

39. Potrivit art. 387 Cod de procedură civilă, "*Se consideră că normele de drept material sînt încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanţa judecătorească:*

a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;

c) a interpretat eronat legea."

40. Deci, în conformitate cu prevederile art. 385 lit. c), art. 386 alin. (1), lit. c), d) și art. 387 lit. a), c) Cod de procedură civilă, încălcările menționate în pct. 36 *supra* constituie temei de admitere a apelului declarat și de casare integrală a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri.

41. Mai întâi, până a se pronunța pe fond, instanța de apel ține să precizeze unele aspecte de ordin procedural ale cauzei.

42. Astfel, după cum s-a menționat în pct. 4-11 *supra*, la examinarea cauzei în prima instanță reprezentantul pârâtei, avocatul Sergiu Guțu, a formulat o cerere privind ridicarea excepției de tardivitate a acțiunii înaintate de reclamant, însă prin încheierea din 20 noiembrie 2023 această cerere a fost respinsă ca neîntemeiată. Pârâta și reprezentantul său nu au contestat încheierea din 20 noiembrie 2023 odată cu hotărârea primei instanțe din 4 iunie 2025. Or, hotărârea este atacată cu apel doar de către reclamantul Ion Brumă, care nu este de acord cu respingerea acțiunii sale pe fond.

43. De asemenea Completul de judecată reține că la examinarea cauzei în instanța de apel, pârâta/intimată și reprezentantul său au pledat pentru respingerea apelului formulat de reclamant și menținerea hotărârii primei instanțe, prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

44. Prin urmare, reieșind din aceste cirumstanțe, respectând principiul disponibilității participanților la proces în drepturile procedural (art. 27 alin. (1) Cod de procedură civilă) și limitele examinării cauzei în apel, prevăzute de art. 373 alin. (1), (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel se va pronunța doar asupra legalității și temeiniciei hotărârii primei instanțe cu referire la fondul cauzei, fără a aborda sub nicio formă aspectele legate de termenul de înaintare a acțiunii de către reclamant, invocate pe parcursul procesului de către pârâta Tatiana Ceban, reprezentată de avocatul Sergiu Guțu.

45. Așadar, în continuare, cu referire la fondul cauzei, Completul de judecată al Curții de Apel Nord reține următoarele:

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ:

Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO)

46. Articolul 1 din Protocolul Adițional nr. 1

”Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului international”.

Constituția Republicii Moldova

47. Articolul 46 alin. (1), (2), (6) Dreptul la proprietate privată şi protecţia acesteia

”(1) Dreptul la proprietate privată, precum şi creanţele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire.

(6) Dreptul la moştenire a proprietăţii private este garantat.”

48. Articolul 127 alin. (1), (2) Proprietatea

”(1) Statul ocroteşte proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicţie cu interesele societăţii.”

Codul civil al Republicii Moldova

49. Articolul 7 alin. (1) – (3) Cod civil (redacția în vigoare de la data de 19.03.2019):

”(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare.

(2) Legea nouă este aplicabilă situaţiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare.

(3) De la data intrării în vigoare a legii noi, efectele legii vechi încetează, cu excepţia cazurilor în care legea nouă prevede altfel.”

50. Articolul 8 Cod civil (în redacţia în vigoare până la 01.03.2019) :

”(1) Drepturile şi obligaţiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deşi nu sînt prevăzute de lege, dau naştere la drepturi şi obligaţii civile, pornind de la principiile generale şi de la sensul legislaţiei civile.

(2) Drepturile şi obligaţiile civile apar: a) din contracte şi din alte acte juridice; b) din acte emise de o autoritate publică, prevăzute de lege drept temei al apariţiei drepturilor şi obligaţiilor civile; c) din hotărîre judecătorească în care sînt stabilite drepturi şi obligaţii; d) în urma creării şi dobîndirii de patrimoniu în temeiuri neinterzise de lege; e) în urma elaborării de lucrări ştiinţifice, creării de opere literare, de artă, în urma invenţiilor şi altor rezultate ale activităţii intelectuale; f) în urma cauzării de prejudicii unei alte persoane; g) în urma îmbogăţirii fără justă cauză; h) în urma altor fapte ale persoanelor fizice şi juridice şi a unor evenimente de care legislaţia leagă apariţia unor efecte juridice în materie civil.”

51. Articolul 9 Cod civil (până la 01.03.2019),

”(1) Persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.

(2) Neexercitarea de către persoanele fizice şi juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.”

52. Articolul 11 Cod civil (până la 01.03.2019), ”Apărarea dreptului civil se face prin: a) recunoaşterea dreptului; b) restabilirea situaţiei anterioare încălcării dreptului şi suprimarea acţiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui; c) recunoaşterea nulităţii actului juridic; d) declararea nulităţii actului emis de o autoritate publică; e) impunerea la executarea obligaţiei în natură; f) autoapărare; g) repararea prejudiciilor; h) încasarea clauzei penale; i) repararea prejudiciului moral; j) desfiinţarea sau modificarea raportului juridic; k) neaplicarea de către instanţa de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică; l) alte căi prevăzute de lege.”

53. Articolul 216 Cod civil (până la 01.03.2019), ”Actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută). Actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de prezentul cod, de către instanţa de judecată sau prin acordul părţilor (nulitate relativă).”

54. Articolul 217 alin. (1) Cod civil (până la 01.03.2019), ”Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată o invocă din oficiu.”

55. Articolul 218 alin. (1) Cod civil (până la 01.03.2019), ”Nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părţii ocrotite pe calea acţiunii oblice. Instanţa de judecată nu poate să o invoce din oficiu.”

56. Articolul 315 Cod civil (până la 01.03.2019):

”(1) Proprietarul are drept de posesiune, de folosinţă şi de dispoziţie asupra bunului.

(2) Dreptul de proprietate este perpetuu.

(3) Dreptul de proprietate poate fi limitat prin lege sau de drepturile unui terţ.

(4) Dreptul de folosinţă include şi libertatea persoanei de a nu folosi bunul. Poate fi instituită prin lege obligaţia de folosire dacă nefolosirea bunurilor ar contraveni intereselor publice. În acest caz, proprietarul poate fi obligat fie să folosească el însuşi bunul ori să-l dea în folosinţă unor terţi în schimbul unei contraprestaţii corespunzătoare.

(5) Particularităţile dreptului de folosinţă a terenurilor agricole se stabilesc prin lege.

(6) Proprietarul este obligat să îngrijească şi să întreţină bunul ce-i aparţine dacă legea sau contractul nu prevede altfel.”

57. Articolul 316 Cod civil (până la 01.03.2019):

”(1) Proprietatea este, în condiţiile legii, inviolabilă.

(2) Dreptul de proprietate este garantat. Nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică pentru o dreaptă şi prealabilă despăgubire. Exproprierea se efectuează în condiţiile legii.

(3) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi solul oricărei proprietăţi imobiliare cu obligaţia de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantaţiilor sau construcţiilor, precum şi pentru alte daune imputabile ei.

(4) Despăgubirile prevăzute la alin.(2) şi (3) se determină de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergenţă, prin hotărîre judecătorească. În acest caz, decizia de retragere a bunurilor din proprietatea persoanei nu poate fi executată pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti.

(5) Nu pot fi confiscate bunurile dobîndite licit, cu excepţia celor destinate sau folosite pentru savîrşirea de contravenţii sau infracţiuni. Caracterul licit al dobîndirii bunurilor se prezumă.”

58. Articolul 320 alin. (2) Cod civil (până la 01.03.2019):

”(2) Dreptul de proprietate se poate dobîndi, în condiţiile legii, prin ocupaţiune, act juridic, succesiune, accesiune, uzucapiune, precum şi prin hotărîre judecătorească atunci cînd aceasta este translativă de proprietate.

59. Articolul 321 alin. (2) Cod civil (până la 01.03.2019):

”(2) În cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobîndeşte la data înscrierii în registrul bunurilor imobile, cu excepţiile prevăzute de lege.”

60. Articolul 1440 alin. (1) Cod civil (până la 01.03.2019), ”Succesiunea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morţii ei de către instanţa de judecată.”

61. Articolul 1432 Cod civil (până la 01.03.2019), ”Moştenirea este transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate (cel ce a lăsat moştenirea) către succesorii săi. Moştenirea este o transmisiune de drepturi pentru cauză de moarte, universală, unitară şi indivizibilă. Moştenirea are loc conform testamentului (succesiune testamentară) şi în temeiul legii (succesiune legală).”

62. Articolul 1443 Cod civil (până la 01.03.2019)

”(1) Patrimoniul succesoral include atît drepturile patrimoniale (activul succesoral), cît şi obligaţiile patrimoniale (pasivul succesoral), pe care cel ce a lăsat moştenirea le avea la momentul decesului.

(2) Dacă există cîţiva moştenitori, cotele lor succesorale, pînă la primirea certificatului de moştenitor, aparţin tuturor acestora în calitate de patrimoniu unic.

(3) În patrimoniul succesoral intră cota-parte a celui ce a lăsat moştenirea din proprietatea comună, iar dacă împărţirea în natură nu este posibilă, valoarea ei.”

63. Articolul 1499 Cod civil (până la 01.03.2019)

”(1) Moştenirea legală, adică trecerea patrimoniului defunctului către persoanele menţionate în lege, se aplică în cazul în care: a) cel ce a lăsat moştenirea nu a lăsat nici un testament;”

64. Articolul 1500 Cod civil (până la 01.03.2019)

”(1) În cazul succesiunii legale, moştenitori cu drept de cotă egală sînt: a) de clasa I – descendenţii (fiii şi fiicele celui ce a lăsat moştenirea, la fel şi cei născuţi vii după decesul lui, precum şi cei înfiaţi), soţul supravieţuitor şi ascendenţii privilegiaţi (părinţii, înfietorii) celui ce a lăsat moştenirea;”

65. Articolul 1516 Cod civil (până la 01.03.2019),

”(1) Succesiunea trece la moștenitorul chemat la succesiune, sub rezerva dreptului de a renunța la ea.

(2) Succesiunea este acceptată de succesor indiferent de faptul dacă este testamentar sau succesor legal.

(3) Succesiunea se consideră acceptată cînd moştenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declaraţie de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral.

(4) Dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta."

66. Articolul 1517 Cod civil (până la 01.03.2019), "Termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei."

67. Articolul 1524 alin. (1), (2) Cod civil (până la 01.03.2019):

"(1) Moştenitorul poate renunţa la succesiune în termen de 6 luni din data deschiderii succesiunii, chiar dacă a acceptat succesiunea prin intrare în posesiune.

(2) Moştenitorul poate renunţa la moştenire în folosul altor moştenitori testamentari sau legali."

68. Articolul 1539 Cod civil (până la 01.03.2019), "Efectele juridice ale acceptării sau renunţării la succesiune survin în momentul deschiderii succesiunii."

Legea cadastrului bunurior imobile nr. 1543 din 25 februarie 1998,

69. Articolul 37^1. Excepţii de la principiul valabilităţii drepturilor reale din momentul înregistrării

"(1) Dreptul de proprietate este valabil fără înregistrarea în registrul bunurilor imobile dacă provine din succesiune, accesiune sau vînzare/transmitere silită ori este dobîndit prin efectul unui act normativ, prin expropriere sau în temeiul hotărîrii judecătoreşti ori actului executorului judecătoresc. Excepţia dată se aplică şi dreptului de proprietate confirmat de titlul de autentificare a dreptului deţinătorului de teren eliberat la atribuirea gratuită a terenurilor.

(2) Pentru opozabilitatea faţă de terţi, dreptul de proprietate dobîndit prin modalităţile indicate în alin.(1) urmează a fi înregistrat în registrul bunurilor imobile."

Codul familiei al Republicii Moldva

70. Articolul 20 alin. (1) din Codul familiei (în redacția în vigoare la *****):

"(1) Bunurile dobîndite de către soţi în timpul căsătoriei aparţin ambilor cu drept de proprietate în devălmăşie, conform legislaţiei."

71. Articolul 26 alin. (1) din Codul familiei (în redacția în vigoare la data de *****):

”(1) La împărţirea proprietăţii în devălmăşie a soţilor şi determinarea cotelor-părţi din aceasta, părţile soţilor sînt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.”

72. Articolul 96 alin. (2) din Legea nr. 246 din 15.11.2018 cu privire la procedura notarială (în vigoare la momentul deschiderii succesiunii), ”Succesiunilor deschise pînă la intrarea în vigoarea a prezentei legi se vor aplica reglementările legislației în vigoare la momentul deschiderii succesiunii.”

73. Articolul 64 alin. (1), (2), (5) din Legea nr.1453 din 08.11.2002 cu privire la notariat (în vigoare la momentul deschiderii succesiunii),

”(1) Certificatul de moştenitor se eliberează de notar moştenitorilor sau statului la locul deschiderii succesiunii în termenul stabilit de legislaţia civilă.

(2) Certificatul de moştenitor se eliberează moştenitorilor care au acceptat succesiunea în modul stabilit de legislaţia civilă pe numele tuturor moştenitorilor sau, la dorinţa lor, fiecărui în parte.

(3) Pînă la eliberarea certificatului de moştenitor legal sau testamentar, notarul stabileşte cercul de persoane care au dreptul la succesiune şi la rezerva succesorală, prevenind moştenitorul despre răspunderea ce îi revine pentru tăinuirea faptului existenţei altor moştenitori.”

74. Articolul 65 alin. (1) din Legea nr.1453 din 08.11.2002 cu privire la notariat (în redacția care era în vigoare la momentul deschiderii succesiunii), ”La eliberarea certificatului de moştenitor legal sau testamentar, notarul verifică faptul decesului celui care a lăsat moştenirea, timpul şi locul deschiderii succesiunii, raporturile de rudenie, existenţa testamentului, compunerea masei succesorale şi costul ei. Documentele justificative vor fi prezentate de moştenitori.”

CIRCUMSTANȚELE DE FAPT IMPORTANTE ALE CAUZEI ȘI APRECIEREA ACESTORA PRIN PRISMA NORMELOR DE DREPT APLICABILE SPEȚEI

75. Din probatoriul ce se conține în dosarul cauzei, Completul de judecată al Curții de Apel Nord reține ca fiind stabilit cert faptul că, Brumă Ion (reclamantul/apelant) s-a născut la 16 august 1960, avându-i ca părinţi pe Bruma Vasili şi Bruma Nina, fapt confirmat prin certuificatul de naștere NA-IV 3754879 (fila dosarului 6, volumul I).

76. Din căsătoria părinţilor săi s-au mai născut încă doi copii, sora Ceban (Bruma) Tatiana (pârâta/intimata) şi Gînju (Bruma) Tatiana (intervenient accesoriu), fila dosarului 84-86, volumul I.

77. Bruma Vasili, tatăl apelantului, a decedat la data de ***** în *****, fapt confirmat prin duplicatul certificatului de deces DC-IV 2029376 (fila dosarului 7, volumul I).

78. La momentul survenirii decesului lui Bruma Vasili, apelantul domicilia împreună cu părinții săi, în aceeași gospodărie, amplasată în *****.

79. Potrivit articolului 1440 alin. (1) Cod civil (în redacția în vigoare la *****), ”Succesiunea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morţii ei de către instanţa de judecată.”

80. Conform articolului 1432 Cod civil (în redacția în vigoare la *****), ”Moştenirea este transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate (cel ce a lăsat moştenirea) către succesorii săi. Moştenirea este o transmisiune de drepturi pentru cauză de moarte, universală, unitară şi indivizibilă. Moştenirea are loc conform testamentului (succesiune testamentară) şi în temeiul legii (succesiune legală).”

81. Potrivit art. 1443 Cod civil (în redacția în vigoare la data de *****)

”(1) Patrimoniul succesoral include atît drepturile patrimoniale (activul succesoral), cît şi obligaţiile patrimoniale (pasivul succesoral), pe care cel ce a lăsat moştenirea le avea la momentul decesului.

(2) Dacă există cîţiva moştenitori, cotele lor succesorale, pînă la primirea certificatului de moştenitor, aparţin tuturor acestora în calitate de patrimoniu unic.

(3) În patrimoniul succesoral intră cota-parte a celui ce a lăsat moştenirea din proprietatea comună, iar dacă împărţirea în natură nu este posibilă, valoarea ei.”

82. Art. 20 alin. (1) din Codul familiei (în redacția în vigoare la *****) prevede că, ”(1) Bunurile dobîndite de către soţi în timpul căsătoriei aparţin ambilor cu drept de proprietate în devălmăşie, conform legislaţiei.”

83. Iar articolul 26 alin. (1) din Codul familiei (în redacția în vigoare la data de *****) sipulează că,

”(1) La împărţirea proprietăţii în devălmăşie a soţilor şi determinarea cotelor-părţi din aceasta, părţile soţilor sînt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.”

84. Totodată, art. 1499 Cod civil (în redacția în vigoare la *****) prevedea că:

”(1) Moştenirea legală, adică trecerea patrimoniului defunctului către persoanele menţionate în lege, se aplică în cazul în care: a) cel ce a lăsat moştenirea nu a lăsat nici un testament;”

85. În conformitate cu art. 1500 Cod civil (în redacția în vigoare la *****)

”(1) În cazul succesiunii legale, moştenitori cu drept de cotă egală sînt: a) de clasa I – descendenţii (fiii şi fiicele celui ce a lăsat moştenirea, la fel şi cei născuţi vii după decesul lui, precum şi cei înfiaţi), soţul supravieţuitor şi ascendenţii privilegiaţi (părinţii, înfietorii) celui ce a lăsat moştenirea;”

86. Din declarațiile părților și a materialelor cauzei, rezultă că Bruma Vasili nu a lăsat testament.

87. Astfel, în conformitate cu normele legale sus-menționate, la data ***** s-a deschis succesiunea legală asupra cotei părți ce aparținea defunctului Bruma Vasili din bunurile imobile dobândite în timpul căsătoriei cu soția sa Bruma Nina, ce constau din gospodăria amplasată în *****, compusă din: terenul pentru construcţii cu suprafaţa de 0.1749 ha, număr cadastral *****; casă de locuit individuală cu suprafaţa de 107.3 m.p., număr cadastral ***** şi construcţiile accesorii cu numerele cadastrale *****, *****, *****.*****, *****.

88. Potrivit prezumției legale prevăzute la art. 26 alin. (1) din Codul familiei (pct. 83 *supra*), care nu a fost negată/combătută de nimeni, cota-parte a lui Bruma Vasili din bunurile sus-enumerate, asupra căreia s-a deschis succesiunea după decesul acestuia, constituia ½ (50%). Corespunzător, soției sale Bruma Nina îi revenea cu titlu de proprietate ½ (50 %) cota-parte din bunurile respective, dobândite în timpul căsătoriei.

89. După decesul lui Bruma Vasili, apelantul și mama sa Bruma Nina, moștenitori legali de clasa – I, conform art. 1500 alin. (1) Cod civil în redacția în vigoare până la 01.03.2019 (pct. 85 *supra*), au acceptat succesiunea prin intrarea în

posesiunea a ½ (50%) cotă-parte din bunurile imobile sus-indicate ce aparținea defunctului Bruma Vasili (art. 1516 alin. (3) Cod civil, pct. 65 *supra*). Or, apelantul a fost unicul copil care a continuat să locuiască în gospodăria părintească împreună mama sa Bruma Nina, deoarece surorile şi Ceban Tatiana (intimata) și Gînju Tamara (intervenient accesoriu) după căsătorie s-au stabilit cu traiul în alte gospodării, în aceeași localitate.

90. Astfel, apelantul împreună cu mama sa Bruma Nina au exercitat în continuare efectiv posesia de fapt asupra patrimoniului succesoral rămas după decesul lui Bruma Vasili, prin efectuarea mai multor lucrări de întreţinere a bunurilor imobile ale părinţilor săi. A reconstruit garajul cu numărul cadastral ***** cu suprafaţa de 20,9 m^2, a prelucrat terenul de lângă casă, a achitat împreună cu mama sa impozitul funciar şi pe bunurile imobile. În plus, în perioada anilor 2014-2019 a efectuat în nume propriu și din contul său lucrările de conectare a gospodăriei date la apeduct.

91. Aceste circumstanțe au fost confirmate de însăși pârâta/intimata Ceban Tatiana prin răspunsurile din 07 noiembrie 2022 și din 10 noiembrie 2022 la cererile prealabile extrajudiciare înaintate acesteia de către apelant (fila dosarului 21, 23, volumul I).

92. Astfel, în răspunsul din 07 noiembrie 2022, la cererea prealabilă a apelantului din 04 noiembrie 2022, intimata a declarat *inter-alia*:

”*Sunt de acord că aveți dreptul să solicitați 1/3 din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, *****, cu achitarea prealabilă a tuturor cheltuielilor suportate: procesul de judecată privind anularea sechestrului, cheltuieli suportate la perfectarea actelor la cadastru, lucrări cadastrale la efectuarea măsurărilor, cheltuieli notariale. La solcitare vă pot prezenta toate chitanțele și facturile pe acțiunile efectuate. Doar după aceasta putem discuta de 1/3 din bunul solicitat. Tot la propunerea mea puteți să-mi achitați partea ce î-mi aparține din bunul imobil și să fiți proprietar asupra imobilului*” (fila dosarului 21, volumul I).

93. Iar în răspunsul din 10 noiembrie 2022, la cererea prealabilă nr. 2 din 08 noiembrie 2022, intimata i-a comunicat apelantului:

”*Vă aduc la cunoştinţă că nu sunt de acord cu propunerea Dvs. de a-mi restitui 1/3 din cheltuielile ce le-am suportat în legătură cu procesul de judecată de anulare a sechestrului, de perfectarea actelor cadastrale şi cheltuielile notariale. (...) Solicit restituirea tuturor cheltuielilor financiare suportate de mine şi doar după această procedură putem discuta despre parte (1/3 la solicitarea Dvs.) din bunurile imobile care îmi aparţin.*” (fila dosarului 23, volumul I).

94. Circumstanțele descrise în pct. 89 și 90 *supra* se confirmă și prin materialele cauzei, inclusiv fotocopia de pe avizul de plată a impozitul funciar locale prezentat de reclamantul/apelant (fila dosarului 15, volumul I), precum și prin cererea privind conectarea gospodăriei din ***** la apeduct și Documentația tehnică cu privire la instalarea sistemului de apeduct la imobilul amplasat în *****, pe numele apelantului, cu chitanțele de încasare a plăților respective de la el (fila dosarului 56-62, volumul I).

95. De asemenea, circumstanțele date, sunt confirmate și prin declarațiile martorilor Bruma Mihail și Rotarciuc Ion, audiați în ședință de judecată la examinarea cauzei în instanța de fond.

96. Astfel, martorul Bruma Mihail, fiind audiat în ședința de judecată sub jurământ, a comunicat instanței că îl cunoaște pe Brumă Ion, deoarece sunt vecini, au copilărit împreună, iar Ceban Tatiana este sora lui Brumă Ion. Nu sunt rude, au doar o coincidență de nume de familii. În Vărvăreuca el (reclamantul) a locuit constant până acum vreo 3-4 ani. Locuia într-un sarai în gospodăria părinților. După decesul părinților, lucrurile le păstra acolo. A locuit în casă, dar și în sarai. După decesul părinților, în gospodăria respectivă a locuit Brumă Ion, surorile sale mai veneau, însă nu le-a văzut să fi locuit acolo. După decesul părinților Brumă Ion a reconstruit garajul, a tras apă. La moment în casă locuiește sora reclamantului, Tatiana, care nu vorbește cu el.

97. Martorul Rotarciuc Ion, fiind audiat în ședința de judecată sub jurământ, a comunicat instanței că, îl cunoaște pe Brumă Ion din copilărie, sunt cumătri, însă rude nu sunt. Pe Ceban Tatiana o cunoaște ca fiind sora lui Brumă Ion. Cunoaște că Brumă Ion toată viața a locuit la casa părintească în satul Vărvăreuca, la moment acesta nu are loc de trai, uneori stă la el. El avea grijă de părinți și făcea lucrări prin

jurul casei, inclusiv l-a ajutat și el și la garaj și la baie. Se ajutau la lucrări, chiar și apa tot el a conectat-o. A lucrat vreo săptămână la Brumă Ion la garaj. În vizită se întâlnesc de sărbători. Nu cunoaște cine a suportat cheltuielile de înmormântare. Cunoaște că Brumă Ion aproximativ de 2 ani nu mai locuiește în casa părintească, deoarece a venit sora lui. Cunoaște că a fost plecat în Transnistria, iar când s-a întors în casă era sora sa cu nepoții. Cunoaște că Brumă Ion a locuit în casa părintească până a plecat în Dubăsari, aproximativ de 2 ani. După decesul părinților la casa părintească a locuit doar Brumă Ion. Cunoaște că Brumă Ion a reparat garajul și alte construcții. Nu cunoaște dacă are alte case în satul Vărvăreuca. Când s-a reconstruit garajul, părinții nu erau în viață, însă erau la celelalte lucrări, nu cunoaște sigur dacă era și tata sau doar mama. Brumă Ion a reparat tot același garaj, nu cunoaște dacă avea careva proiecte de garaj.

98. Potrivit articolul 1516 alin. (3) Cod civil (în redacția în vigoare până la 01.03.2019), ”Succesiunea este acceptată de succesor indiferent de faptul dacă este testamentar sau succesor legal. Succesiunea se consideră acceptată cînd moştenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declaraţie de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral.” Iar alin. (4) din același articol prevede că, ”Dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta.”

99. Prin urmare, reieșind din probatoriul administrat, instanța de apel conchide că, în conformitate cu prevederile normei enunțate *supra*, apelantul și mama sa Bruma Nina, în calitatea lor de moștenitor legali de clasa – I, au acceptat succesiunea prin intrarea în posesiunea patrimoniului succesoral rămas după decesul lui Bruma Vasilii (survenit la *****), ce constituia ½ (50 %) cotă parte din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, *****, amplasate în *****.

100. Respectiv, ei a acceptat succesiunea asupra a ¼ (25 %) cotă fiecare din bunurile imobile enumerate *supra*.

101. De altfel, și prima instanță la emiterea hotărârii din 4 iunie 2025 a constatat că, după decesul lui Bruma Vasili, atât soția defunctului Bruma Nina, cât și apelantul au rămas să locuiască în aceeași gospodărie, exercitând posesiunea și

administrarea efectivă asupra bunurilor imobile din care aceasta era formată. Însă, contrar propriei constatări, instanța de fond în mod eronat conchide că: ”*simplul fapt că reclamantul a continuat să locuiască în casa părintească şi a efectuat careva lucrări în gospodărie, nu denotă intrarea sa în posesia patrimoniului succesoral rămas după decesul tatălui.*” Pe de altă parte, prima instanță nu indică în hotărârea contestată care acțiuni trebuia să întreprindă reclamantul (ce trebuia să mai facă el) pentru a se putea reține că a acceptat succesiunea după decesul tatălui prin intrarea în posesiunea bunurilor din masa succesorală, dacă cele sus-menționate nu pot fi reținute.

103. Instanța de apel relevă că, din conținutul și sensul logic și juridic al normei prevăzute la art. 1516 alin. (3) Cod civil (în vigoare la *****), precum și doctrina civilă, moștenirea se consideră acceptată și atunci când moștenitorul a săvârșit fapte care denotă neîndoielnic intenția de a o accepta, cum ar fi: intrarea în posesia bunurilor succesorale; administrarea și întreținerea gospodăriei moștenite; efectuarea cheltuielilor de reparație și conservare; ahitarea impozitelor și a altor plăți legate de bunurile succesorale. În acest sens, sunt relevante și prevederile Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție ”Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor de succesiune nr. 13 din 03.10.2005, care în pct. 53 explică *inter alia* că: ”Prin intrarea în posesiune de fapt se înţelege: administrarea, asigurarea, exercitarea folosinţei asupra bunurilor succesorale, perceperea chiriei de la locatarii care locuiesc în casa defunctului, achitarea cheltuielilor comunale aferente imobilului din masa succesorală, plata impozitelor şi alte acte ce demonstrează intenţia moştenitorului de a accepta moştenirea.”

104. Deci, din probele administrate în prezenta cauză (pct. 89-97 *supra*) rezultă indubitabil că, apelantul a continuat să locuiască în gospodăria părinților și după decesul tatălui Bruma Vasili; a efectuat reparații și construcții (garaj, apeduct); a achitat impozitele și alte plăți aferente gospodăriei; a întreținut întregul imobil, prelucrând și terenul agricol aferent. Deci, aceste fapte denotă acceptarea tacită a succesiunii, fiind deci neîndoielnică voința apelantului de a-și asuma calitatea sa de moștenitor.

105. Cu toate acestea, ignorând circumstanțele de fapt stabilite prin probele cercetate în ședință de judecată, prima instanța a reținut cu valoare de probă

absolută Certificatul nr. 602 din 21.08.2018 eliberat de Primăria comunei Vărvăreuca, raionul Soroca (prezentat de către pârâta/apelantă notarului Buzu Iadviga la 22 august 2018), în care s-a indicat că: ”*Ceban Tatiana timp de 6 (șase) luni după decesul tatălui, Bruma Vasilii Stepan, decedat la *****, cu ultimul domiciliu în *****, a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral, ce constă în faptul că a suportat cheltuieli de înmormântare, a achitat impozitele în bugetul local, a îngrijit de casă și de terenul agricol*” (fila dosarului 101, volumul I).

106. Instanța de fond însă a trecut cu vederea că acest certificat are un caracter general și abstract. Or, din acest înscris nu rezultă cert că Ceban Tatiana este unicul moștenitor, și că doar ea în exclusivitate a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral după decesul lui Bruma Vasili. Respectiv, acest certificat nicidecum nu exclude faptul că și apelantul a acceptat succesiunea după decesul tatălui Bruma Vasili prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral, în circumstanțele descrise mai sus.

107. Mai mult, prima instanță, reținând acest Certificat cu referire la pârâta Ceban Tatiana, a trecut cu vederea și faptul că, după decesul lui Bruma Vasili, în gospodăria respectivă locuia și a continuat să locuiască și soția acestuia Bruma Nina, care la fel ca și apelantul a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral rămas după decesul soțului, ce constituia ½ cotă-parte (50 %) din bunurile imobile din care era formată gospodăria dată. Or, cealaltă ½ cotă-parte (50 %) din respectivele bunuri îi aparțineau soției Bruma Nina cu titlu de proprietate, dobândită în timpul căsătoriei.

108. La fel, instanța de fond a trecut cu vederea și faptul că, potrivit avizelor de plată prezentate de reclamantul/apelant și explicațiile date de el în ședință de judecată (care nu au fost negate de pârâta/intimată), după decesul lui Bruma Vasile, impozitele și alte plăți locale cu referire la gospodăria respectivă au fost achitate atât de Bruma Nina, cât și de apelant. Pârâta/intimată nu a prezentat absolut nicio probă documentară sub formă de avize de plată, dispoziții de încasare, chitanțe, etc. ce ar confirma faptul că, după decesul tatălui Bruma Vasile, ea ar fi achitat personal impozite și alte plăți/taxe locale, legate de gospodăria părinților săi. Or, ea nici nu era înscrisă în contul gospodăriei respective și nici nu

avea temei legal ca să plătească impozite, alte taxe locale pentru bunurile date în termenul de 6 (șase) luni de la decesul lui Bruma Vasili, cu atât mai mult că, ea nici nu domicilia în gospodăria dată, or, după cum s-a menționat deja *supra*, după căsătorie ea și-a format o altă gospodărie în aceeași localitate, în care locuia și o administra împreună cu familia sa.

109. Prin urmare, informația indicată în Certificatul nr. 602 din 21.08.2018 eliberat de Primăria comunei Vărvăreuca, raionul Soroca (pct. 105 *supra*) este declarativă și eronată. Ea, nu este susținută prin nicio probă, fiind totodată contrară situației de fapt obiective care a existat după decesul lui Bruma Vasili, survenit la 11.01.2011.

110. Prima instanță a mai reținut în argumentarea concluziilor sale de respingere a argumentelor reclamantului privind acceptarea succesiunii după decesul tatălui că, potrivit copiilor autentificate din Registrele de evidență a gospodăriilor prezentate în ședința de judecată, se atestă că în satul Vărvăreuca sunt deschise două conturi separate de evidență a două gospodării: nr. contului 527 pe numele lui Bruma Vasili și nr. contului 528 pe numele lui Bruma Ion (fila dosarului 175 - 176) și că, respectiv, gospodăria reclamantului Bruma Ion nu are nimic în comun cu gospodăria părinților săi Bruma Vasili și Bruma Nina.

111. Sub acest aspect, instanța de apel constată că, într-adevăr în ședința de judecată din 29 ianuarie 2025, la dosarul cauzei au fost anexate, la cererea reprezentantului pârâtei, avocatul Sergiu Guțu, două fotocopii din Registrul de evidență a gospodăriilor populației din satul Vărvăreuca, raionul Florești, pe anii 2007-2011 cu contul nr. 527, descris pe numele lui Bruma Vasili (fila dosarului 175, volumul I) și contul cu nr. 528, deschis pe numele lui Bruma Ion (fila dosarului 176, volumul I).

112. Fără însă a pătrunde în esența acestor înscrisuri, prima instanță eronat a conchis că, deoarece sunt deschise două conturi separate de evidență a două gospodării, faptul dat combate argumentul reclamantului precum că dânsul ar fi acceptat succesiunea asupra bunurilor din gospodăria părinților săi, după decesul tatălui Bruma Vasili.

113. Analizând în detaliu conținutul fotocopiilor conturilor sus-menționate, instanța de apel constată că respectivele conturi au fost deschise și înregistrate separat de Primăria comunei Vărvăreuca, raionul Florești, din motiv că se referă la două componențe de familii diferite, dar care realmente domiciliau în aceeași gospodărie (imobil).

114. Acest fapt rezultă din următoarele înscrieri. Astfel, în contul nr. 527 sunt înscriși membrii familiei: Bruma Vasili (soțul) și Bruma Nina (soția sa), ambii pensionari, iar în contul nr. 528 sunt înscriși membrii familiei: Brumă Ion (soțul), Brumă Tatiana (soția) și copii Veaceslav și Ionela Brumă. Totodată, în rubrica nr. 4 ”*Indicii ce caracterizează casele de locuit și anexele gospodărești*” din contul nr. 527 este înregistrată casa de locuit cu anexele gospodărești, inclusiv garajul. Pe când în aceeași rubrică nr. 4 din contul nr. 528 nu este înregistrată nicio construcție, fiind completată doar rubrica nr. 3 cu referire la numărul de animale și păsări. La fel, este completată rubrica nr. 5 ”*Mijloace de transport*”, fiind înregistrat autoturismul de model ”VAZ”. Pe când în rubrica nr. 5 din contul nr. 527 nu este înregistrat niciun mijloc de transport.

115. Așadar, cu toate că familia lui Bruma Vasili și familia lui Brumă Ion erau înregistrați ca familii cu conturi distincte în Registrul Primăriei, realmente ei domiciliau în aceeași gospodărie, ce constau din bunurile imobile reflectate în rubrica nr. 4 din contul nr. 527, adică bunurile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.*****, *****.

116. Mai mult, instanța de apel observă că în rubrica: ”*Membrul gospodăriei (declarant)*” atât la contul 527, cât și la contul nr. 528 sunt aplicate anual semnăturile reclamantului/apelant, fapt ce se confirmă prin semnăturile reclamantului/apelant în buletinul de identitate, precum și în alte materiale ale cauzei: cererile prealabile, interpelări, înștiințările despre ședințele de judecată, fila dosarului 5, 10, 11, 4, 49, 56, 58, 62, 69, 114, 121, 122, 129-130, 178, 182, 190, 192, 212, volumul I).

117. Circumstanțele reținute *supra* coroborează cu declarațiile martorilor audiați în ședință de judecată Bruma Mihail și Rotarciuc Ion (pct. 96, 97) , care au relatat că, Brumă Ion toată viața a locuit la gospodăria părintească în satul

Vărvăreuca, atât în sarai, cât și în casă. El avea grijă de părinți și făcea lucrări prin jurul casei, a efectuat lucrări de construcție/reconstrucție la garaj/baie; a conectat gospodăria la apeduct. Gospodăria avea contor electric unic, la fel și un singur contor de evidență a consumului de apă.

118. În continuare, instanța de apel reține că, la ***** în ***** a survenit decesul mamei reclamantului/apelant, Bruma Nina, fapt confirmat prin duplicatul certificatului de deces DC-IV 2029377 (fila dosarului 8, volumul I).

119. Respectiv, în conformitate cu prevederile 1440 alin. (1), art. 1432 și art. 1499 alin. (1) din Codul civil în redacția în vigoare până la 01.03.2019 (pct. 79-85 *supra*), la data de ***** s-a deschis succesiunea legală asupra patrimoniului succesoral rămas după decesul acesteia, or, potrivit materialelor cauzei, defuncta nu a lăsat testament.

120. Patrimoniul succesoral rămas după decesul Ninei Bruma consta din 3/4 (75 %) din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, *****, amplasate în *****, deoarece ½ (50 %) cotă-parte din aceste bunuri îi aparținea ei cu titlu de proprietate dobândită în timpul căsătoriei cu Bruma Vasili, la care s-au adăugat încă 25 % din cota-parte ce a aparținut soțului Bruma Vasile din bunurile respective, pe care dânsa a dobândit-o, acceptând succesiunea prin intrarea în posesiunea patrimoniului succesoral rămas după decesul acestuia, survenit la *****. Or, alte 25 % din cota-parte a lui Bruma Vasili din bunurile respective, fusese dobândită de reclamantul/apelant Brumă Ion, care la fel a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral rămas după decesul tatălui (a se vedea pct. 99-100 *supra*).

121. După decesul mamei Bruma Nina, reclamantul/apelant a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia bunurilor masei succesorale, continuând să domicilieze de acum de unul singur în gospodăria respectivă, să prelucreze terenul de pe lângă casă, să îngrijească de întreaga gospodărie. A achitat impozitul funciar pe anul 2019; a achitat plățile consumul de energie electrică, pentru serviciile comunale etc., fapt confirmat prin materialele cauzei (fila dosarului 15-17, volumul I). Faptul dat este confirmat și prin declarațiile martorilor Bruma Mihail și Rotarciuc Ion (pct. 96, 97 *supra*).

122. În acest context, instanța de apel consideră eronate concluziile primei instanțe din hotărârea contestată, care a reținut unilateral doar argumentele pârtâtei/intimate, bazate pe informația eliberată de S.A. ”Servicii salubrizare Florești” că anume Ceban Tatiana a achitat din anul 2019 serviciile de colectare a deșeurilor (fila dosarului 173, volumul I) și certificatul cu nr. 322 din 16.06.2023, eliberat de Primăria Vărvăreuca, raionul Florești, că din 2019 până în 2023 Ceban Tatiana a achitat toate plățile și impozitele legate de bunurile imobile care îi aparțin conform certificatelor de moștenitor legal contestate în prezenta cauză (fila dosarului 174, volumul I). Or, pârâta/intimată nu a prezentat nicio probă ce ar confirma că ea personal a efectuat vreo plată în sensul celor sus-menționate, și anume: avize de plată, dispoziții de încasare, bonuri fiscale, chitanțe etc, iar din Avizele de plată și chitanțele prezentate de reclamant menționate în pct. 121 *supra,* rezultă că acestea se referă la serviciile de salubrizare/apeduct, energia electrică, impozitul pe bunurile pentru perioada cuprinsă între anii 2019-2022, toate fiind emise pe numele lui Bruma Ion și achitate de el.

123. În continuare, instanța de apel ține să menționeze că, la rândul său pârâta/intimată Ceban Tatiana la rândul său tot a acceptat succesiunea după decesul mamei Bruma Nina prin depunerea unei declarații în acest sens la notar, în conformitate cu prevederile art. 1516 alin. (3) Cod civil (redacția în vigoare până la 01.03.2019). Astfel, la 22 august 2018 pârâta/intimată Ceban Tatiana a depus la Biroul notarului Buzu Iadviga, cu sediul în orașul Florești, strada Vasile Lupu nr. 58 o Declarație de acceptare a succesiunii, după decesul mamei sale Bruma Nina, survenit la ***** (fila dosarului 79-80, volumul I). În baza acestei Declarații, la 22 august 2018 de către notarul Buzu Iadviga a fost deschis dosarul succesoral nr. 605423/166/2018 ”*Bruma Nina*” (fila dosarului 78, volumul I). De menționat că, în Declarația de acceptare a succesiunii, după decesul mamei sale Bruma Nina, pârâta/intimată a indicat fals că ea este unicul moștenitor după cel ce a lăsat moștenirea; că informații despre alți moștenitori și adresele acestora nu cunoaște.

124. Tot la 22 august 2018, pârâta/intimată Ceban Tatiana a mai depus la Biroul notarului Buzu Iadviga o altă Declarație de acceptare a succesiunii, după decesul tatălui Bruma Vasili, survenit la ***** (fila dosarului 93-94, volumul I), în care la fel a indicat fals că ea este unicul moștenitor după cel ce a lăsat moștenirea;

că informații despre alți moștenitori și adresele acestora nu cunoaște. De asemenea a declarat că ea a acceptat succesiunea după decesul tatălui prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral, în acest sens anexând doar certificatul Primăriei comunei Vărvăreuca, raionul Florești nr. 602 din 21.08.2018 asupra căruia instanța de apel s-a pronunțat deja în pct. 105-109 *supra*. În baza acestei Declarații, la 22 august 2018 de către notarul Buzu Iadviga a fost deschis dosarul succesoral nr. 605423/165/2018 ”*Bruma Vasilii*” (fila dosarului 92, volumul I).

125. În cadrul dosarul succesoral nr. 605423/165/2018 ”*Bruma Vasilii*”, la 19 februarie 2019 notarul Buzu Iadviga a eliberat pe numele pârâtei/intimate Ceban Tatiana Certificatul de moștenitor legal cu nr. 2830 asupra ½ (o doime) cotă-parte din bunurile imobile: terenul pentru construcţii cu suprafaţa de 0.1749 ha, număr cadastral *****; casă de locuit individuală cu suprafaţa de 107.3 m2, număr cadastral ***** şi construcţii accesorii cu numerele cadastrale *****, *****, *****.04, ***** (garaj), toate amplasate în ***** (fila dosarului 11, volumul I). Certificatul de moștenitor a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile la 31 mai 2019 (fila dosarului 9-10, volumul I).

126. Tot la 19 februarie 2019, în cadrul dosarul succesoral nr. 605423/166/2018 ”*Bruma Nina*”, notarul Buzu Iadviga a eliberat pe numele pârâtei/intimate Ceban Tatiana Certificatul de moștenitor legal cu nr. 2833 asupra ½ (o doime) cotă-parte din bunurile imobile: terenul pentru construcţii cu suprafaţa de 0.1749 ha, număr cadastral *****; casă de locuit individuală cu suprafaţa de 107.3 m2, număr cadastral ***** şi construcţii accesorii cu numerele cadastrale *****, *****, *****.04, ***** (garaj), toate amplasate în ***** (fila dosarului 11, volumul I). Certificatul de moștenitor a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile la 31 mai 2019 (fila dosarului 9-10, volumul I).

127. Instanța de apel consideră că atât Certificatul de moștenitor legal cu nr. 2830 din 19 februarie 2019, cât și Certificatul de moștenitor legal nr. 2833 din 19 februarie 2019, sunt lovite de nulitate absolută, deoarece contravin normelor imperative, precum și bunelor moravuri.

128. Astfel, în conformitate cu art. 216 Codul civil (în redacția în vigoare până la 01.03.2019),

”(1) Actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută).

(2) Actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de prezentul cod, de către instanţa de judecată sau prin acordul părţilor (nulitate relativă).”

129. Potrivit art. 217 Cod civil (în redacția în vigoare până la 01.03.2019),

”(1) Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată o invocă din oficiu.

(2) Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părţi a actului lovit de nulitate.

(3) Acţiunea în constatare a nulităţii absolute este imprescriptibilă.”

130. Potrivit art. 220 Cod civil (în redacția în vigoare până la 01.03.2019):

”(1) Actul juridic sau clauza care contravin normelor imperative sînt nule dacă legea nu prevede altfel.

(2) Actul juridic sau clauza care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri sînt nule.”

131. În conformitate cu art. 64 alin. (5) din Legea cu privire la notariat, până la eliberarea certificatului de moștenitor legal sau testamentar, notarul urmează să stabilească cercul de persoane, care au dreptul la succesiune și la rezerva succesorală, prevenind moștenitorul despre răspunderea ce îi revine pentru tăinuirea faptului existenței altor moștenitori.

132. Totodată, Curtea reține că, potrivit art. 9 Cod civil (până la 01.03.2019),

”(1) Persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.”

133. În Declarațiile de acceptare a succesiunii depuse la notar pe 22 august 2018, intimata Ceban Tatiana a declarat fals notarului că ea este unicul moștenitor și nu cunoaște despre existența altor moștenitori și adresele acestora, deși a fost avertizată despre răspunderea pentru fals în declarație și i s-a explicat consecințele tăinuirii faptului existenței altor moștenitori (fila dosarului 80, 94, volumul I). Astfel, pârâta/intimata Ceban Tatiana, acționând cu rea-credință, manifestând un comportament dolosiv, a ascuns intenționat de notar faptul existenţei altor moştenitori, cu toate că moştenitori legal de clasa - I mai erau încă două persoane, Brumă Ion (fratele) şi Gînju Tamara (sora), ambii domiciliați în *****.

134. Mai mult, la depunerea declarației de aceptare a succesiunii după decesul tatălui său Bruma Vasili, survenit la *****, pârâta/intimată a declarat fals că ea a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia bunurilor din masa succesorală, deși succesiunea după decesul tatălui Bruma Vasili a fost acceptată în termenul de 6 luni de la decesul acestuia doar de către soția Bruma Nina și fiul Brumă Ion (apelantul), prin intrarea în posesiunea bunurilor ce făceau parte din masa succesorală rămasă după decesul lui, locuind și în continuare permanent în gospodăria respectivă, efectuând lucrări de administrare și conservare a bunurilor din aceasta.

135. Deci, pârâta/intimata Ceban Tatiana, intenționat, cu rea-credință, a ascuns faptul acceptării succesiunii după decesul lui Bruma Vasili de către moștenitorii legali de clasa-I ai acestuia Bruma Nina (soția) și Brumă Ion (fiul).

136. Contrar prevederilor art. 64 alin. (5) din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 (în vigoare la data executării acţiunilor şi eliberării actelor notariale), nici notarul nu a întreprins vreo acțiune în vederea stabilirii cercului de moștenitori legali de clasa respectivă. Or, nu s-a solicitat prezentarea de către pârâta/intimată cel puțin a unei adeverințe/certificat de la Primăria comunei Vărvăreuca, raionul Florești cu informația despre moștenitorii legali de clasa-I ai lui Bruma Vasili și Bruma Nina.

137. Notarul la deschiderea dosarului succesoral şi eliberarea certificatului de moştenitor nr. 2830 a încălcat și prevederile art. 58 lit. b) al Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002, care stipulează expres că, notarul refuză să deschidă procedura succesorală în cazul în care declaraţia de acceptare a succesiunii a fost depusă după expirarea termenului stabilit de legislaţie. Astfel, notarul, fără a stabili cercul de moștenitori legali, locul aflării/domiciliul acestora, în lipsa unor probe certe, pertinente și concludente a admis Declarația intimatei de acceptare a succesiunii care a fost depusă peste 7 ani după decesul tatălui Bruma Vasili, survenit încă la ***** (când s-a și deschis succesiunea, conform prevederilor art. 1440 alin. (1) Cod civil până la modernizare), în situaţia în care Legea indică că termenul de adresare către notar cu asemenea cerere este 6 luni din data deschiderii succesiunii.

138. Aşadar, urmare a comportamentului dolosiv şi de rea-credinţă a pârâtei/intimate şi a încălcării normelor legale imperative cu privire la moştenire prevăzute de Codul civil şi de Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 descrise mai sus, la 19 februarie 2019 notarul Buzu Iadviga a eliberat pârâtei/intimate Certificatul de moştenitor legal nr. 2830 asupra ½ cotă-parte, după decesul lui Bruma Ion şi Certificatul de moştenitor legal nr. 2833 asupra ½ cotă-parte după decesul lui Buma Nina, cu referire la bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, *****, amplasate în *****.

139. Aici, instanţa de apel ţine să remarce şi faptul că, prima instanţă la adoptarea hotărârii din 4 iunie 2025 nu a făcut o analiză şi apreciere distinctă în fapt şi în drept, mai întâi **1)** asupra circumstanţelor legate de deschiderea succesiunii după decesul lui Bruma Vasili, survenit la *****, de mărimea cotei lui părţi din patrimonial ce consta din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, ***** şi moştenitorii care au acceptat-o prin intrare în posesiunea patrimoniului succesoral, şi apoi **2)** asupra circumstanţelor legate de deschiderea succesiunii după decesul lui Bruma Nina, survenit la *****, care este mărimea cotei-părţi din patrimoniul sus-indicat asupra căruia s-a deschis succesiunea după decesul ei, moştenitorii legali care au acceptat-o etc. Or, din punct de vedere temporal şi legal aceste evenimente reprezintă situaţii juridice distincte, care se referă la două succesiuni.

140. Suplimentar, instanţa de apel constată că pârâta/intimata Ceban Tatiana a ţinut în secret de apelant faptul depunerii la notar pe 22 august 20218 a declaraţiei de acceptare a succesiunii după decesul lui Bruma Ion şi a declaraţiei de acceptare a succesiunii după decesul lui Bruma Nina, cu deschidrea dosarului succesoral nr. 605423/165/2018 ”*Bruma Vasilii*” şi a dosarului succesoral nr. 605423/166/2018 ”*Bruma Nina*”. Asfel, apelantul nu a primit nicio înştiinţare/notificare de la ea sau de la notar în această privinţă, cu toate că, atât după decesul tatălui Bruma Ion, cât şi după decesul mamei Bruma Nina, el a continuat să domicilieze în aceeaşi gospodărie, intrând în posesiunea ei, administrând bunurile masei succesorale, iar pârâta/intimată a locuit în altă parte (în gospodăria sa, amplasată în aceeaşi localitate).

141. Abia, la sfârşitul lunii octombrie 2022 (peste mai mult de 3 ani), intimata i-a comunicat apelantului despre certificatele de moștenitor, atunci când s-a instalat în gospodăria respectivă revendicând dreptul său exclusiv prin moștenire asupra bunurilor date. Drept urmare, între părți a avut loc un conflict, în rezultatul căruia apelantul a ieșit din gospodăria data. Aceste circumstanțe de fapt sunt confirmate prin declarațiile apelantului, cât și prin declarațiile martorilor Bruma Mihail și Rotarciuc Ion, audiați în ședință de judecată (pct. 96, 97 *supra*). De asemenea, faptele date se confirmă și prin materialele cu privire la inspecția tehnică periodică a automobilului apelantului din 16 noiembrie 2022, când s-a constatat că la solicitarea intimatei i-a fost radiată înregistrarea de domiciliul în gospodăria menționată (fila dosarului 13, volumul I).

142. În contextul dat, instanța de apel menționează că instanța de fond a interpretat greșit declarațiile martorilor Bruma Mihail și Rotarciuc Ion în sensul că aceștia ar fi confirmat faptul că după decesul mamei Bruma Nina, apelantul nu a acceptat succesiunea prin intrarea de fapt în posesia bunurilor din masa succesorală, deoarece ar fi plecat din gospodăria respectivă și nu mai locuiește în ea.

143. Astfel, în hotărâre contestată, prima instanță a statuat că: ”*instanţa va da apreciere critică declarațiilor martorilor audiați în ședința de judecată, deoarece aceştia au confirmat doar faptul că Bruma Ion a locuit în gospodăria părinților, însă declarațiile martorilor respectivi se contrazic prin faptul că martorul Bruma Mihail a declarat că reclamantul nu mai locuieşte în casa părintească de aproximativ 3-4 ani, iar martorul Rotarciuc Ion a comunicat că Bruma Ion nu mai locuieşte în casa părintească de aproximativ 2 ani.*”

144. Instanța de apel reiterează că, Bruma Vasili a decedat la *****, iar Bruma Nina a decedat la *****. Atât după decesul tatălui, cât și după decesul mamei, apelantul a continuat să domicilieze în aceeași gospodărie intrând în posesia bunurilor ce fac parte din masa succesorală rămasă după decesul tatălui și apoi după decesul mamei. După decesul mamei, apelantul a domiciliat de acum de unul singur în gospodăria respectivă, comportându-se ca un bun proprietar, îngrijind de întreaga gospodărie. A achitat impozitul funciar pe anul 2019, plățile consumului de energie electrică, pentru serviciile comunale (fila dosarului 15-17,

volumul I). În anul 2019 a finalizat lucrările de conectare a gospodăriei la sistemul de apeduct (fila dosarului 56-62, volumul I).

145. Așadar, reieșind din circumstanțele stabilite la judecarea prezentei cauze, instanța de apel conchide că, Certificatele de moștenitor legal nr. 2830 și nr. 2833 din 19 februarie 2019 sunt lovite de nulitate absolută și din considerenttul că au fost eliberate cu încălcarea normelor legale imperative prevăzute de art. 1 din Protocolul additional nr. 1 CEDO, art. 46 alin. (1), (2), (6) din Constituția Republicii Moldova, art. 315, art. 316. art. 320, art. 321 Codul civil (în versiunea în vigoare până la 01.03.2019), care reglementează în esență că, orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege, de principiile generale ale dreptului international, cu o dreaptă și prealabilă despăgubire (a se vedea mai detaliat pct. 46-48, 56-58 *supra*). Or, succesiunea constituie una din modalităţile de dobândire a dreptului de proprietate prevăzute de alin. (2) art. 320 Cod civil (în redacția de până la 01.03.2019), care include transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate către una sau mai multe persoane fizice, juridice sau stat şi reprezintă una dintre cele mai importante instituţii ale legislaţiei civile. Prin prisma acestui fapt, materia moştenirii necesită a fi analizată în legătură indispensabilă cu dreptul de proprietate. Acest drept este garantat de art. 46 din Constituţie, fiind totodată protejat de art.1 al Protocolului nr.1 adiţional al CEDO coroborat cu alin. (2) art. 316 Cod civil (redacția până la 01.03.2019).

146. Concomitent, în același context, instanța de apel reține că, potrivit art. 1516 alin. (3), (4) Cod civil (versiunea în vigoare până la 01.03.2019), Succesiunea se consideră acceptată când moştenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declaraţie de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral. (4) Dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta.

147. Iar, în conformitate cu norma specială de la art. 37[1] din Legea cadastrului bunurior imobile nr. 1543 din 25 februarie 1998 (Excepţii de la principiul valabilităţii drepturilor reale din momentul înregistrării), dreptul de

proprietate este valabil fără înregistrarea în registrul bunurilor imobile dacă provine din succesiune (pct. 69 *supra*).

148. Astfel, urmare a eliberării certificatelor de moștenitor legal nr. 2830 și nr. 2833 din 19 februarie 2019 pe numele pârâtei/intimate Ceban Tatiana, apelantul a fost privat ilegal, cu rea-credință prin fraudă, de dreptul de proprietate dobândită în mod legal prin succesiune, mai întâi după decesul tatălui Bruma Vasili cu cota de 1/4 (25 %) din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, *****, amplasate în ***** (pct. 120 *supra*), iar apoi și după decesul mamei Bruma Nina, în privința cotei din patrimoniu asupra căruia s-a deschis succesiunea după decesul acesteia. Or, prin probatoriul administrat și cercetat la judecarea prezentei cauze, s-a stabilit cu certitune că, din patrimoniul succesoral rămas după decesul Ninei Bruma ce consta din 3/4 (75 %) din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****.04, *****, amplasate în ***** (a se vedea pct. 120 *supra*), reclamantul/apelant a moștenit suplimentar (prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral) o cotă de 3/8 (37,5 %) din bunurile sus-indicate. Iar pârâta/intimată, urmare a depunerii declarației de acceptare a succesiunii la notar pe 22 august 2018 (în termen de 6 luni de la decesul mamei) a moștenit la rândul său o cotă de 3/8 (37,5 %) din bunurile sus-indicate.

149. În ceea ce privește al treilea moștenitor legal de clasa – I, intervenientul accesoriu Gînju Tamara, instanța de apel notează că, pe întreaga perioadă de examinare a prezentei cauzei în prima instanță și în instanța de apel, aceasta nu s-a prezentat în ședințele de judecată, nu depus referință și/sau probe ce ar confirma că și-ar fi manifestat voința de a moșteni prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral sau prin depunerea unei declarații de acceptare a succesiunii la notar, după decesul tatălui și, apoi, după decesul mamei.

150. Instanța de apel consideră că, Certificatele de moștenitor legal nr. 2830 și nr. 2833 din 19 februarie 2019 sunt lovite de nulitate absolută și din considerentul că contravin și bunelor moravuri, întrucât în Declarațiile depuse pe 22 august 2018 la notar, intimata a indicat intenționat informații care nu corespundeau adevărului, în situația în care mai erau doi moștenitori egali de clasa - I, apelantul Brumă Ion și sora Gînju Tamara, despre care intimata cunoștea,

fiindcă toți locuiau în același sat Văvăreuca. Or, bunele moravuri reprezintă regulile de morală social considerate ca fundamentale pentru ordinea societății. Ele își găsesc reflectare în reprezentările general recunoscute în societate despre comportamentul cuvenit, moravuri care s-au constituit pe parcursul dezvoltării sociale, fiind, totodată, influențate de principiile generale ale dreptului și de jurisprudență.

151. Reieșind din prevederile legale și doctrinare enunțate supra, instanța de apel conchide că, tăinuirea faptului deschiderii succesiunii de ceilalţi moştenitori constituie o circumstanţă temeinică de declarare a nulităţii certificatului de moştenitor legal.

152. Astfel, în prezenta cauză, ascunderea intenţionată de către pârâta/intimată Ceban Tatiana a existenţei altor moştenitori, care au acceptat succesiunea după decesul lui Bruma Ion (*****), și apoi după decesul lui Bruma Nina (*****), reprezintă temeiuri evidente de nulitate absolută a Certificatului de moștenitor legal nr. 2830 din 19 februarie 2019, precum și a Certificatului de moștenitor legal nr. 2833 din 19 februarie 2019, or, acestea au fost emise cu încălcarea normelor imperative prevăzute de Constituție, Codul civil şi Legea cu privire la notariat, fiind obţinute prin fraudă, adică prin tăinuirea deliberată a faptului existenței altor moştenitori, care au acceptat succesiunea, în condițiile legii. În consecință procedura succesorală a fost viciată, reclamantul/apelant fiind lipsit ilegal de dreptul său de proprietate asupra bunurilor dobândite prin succesiune, în condițiile legii, mai întâi după decesul tatălui și apoi după decesul mamei.

153. Sub aspectul celor reținute mai sus, instanța de apel apreciază ca fiind neîntemeiate concluziile primei instanțe privind respingerea argumentelor reclamantului cu referire la caracterul fraudulos și de rea-credință al acțiunilor pârâtei Ceban Tatiana, cu motivarea ca acesta nu a fost probat, că legea penală prevede răspunderea pentru declarații false, iar în cadrul judecării cauzei instanței nu i-au fost prezentate hotărâri definitive ce ar confirma comiterea cu vinovăție de către Ceban Tatiana a faptelor interzise care au avut ca consecință ascunderea cercului de moștenitori.

154. Instanța de apel relevă că, într-un proces civil comportamentul fraudulos și de rea-credință al unei persoane, prin prezentarea unor informații eronate/neadevărate notarului la deschiderea procedurii succesorale poate fi dovedită prin mijloacele de probă prevăzute de Codul de procedură civilă, iar faptul că persoana respectivă nu a fost trasă la răspunderea penală pentru astfel de acțiuni și nu există o hotărâre definitivă a instanței penale în acest sens, nu are relevanță la soluționarea prezentei cauze civile.

155. Respinge instanța de apel ca fiind eronate și concluziile primei instanțe din hotărârea contestată că: ”*reclamantul nu a combătut argumentul părții pârâte precum că între Bruma Ion și Ceban Tatiana ar fi avut loc o înțelegere referitor la moștenire, în scopul evitării urmăririi averii în cadrul altui dosar privitor la un litigiu cu fosta soție, litigiu în care avea o restanță la plata pensiei de întreținere a copilului, care ulterior s-a stabilit că nu era al său*.” Or, la examinarea cauzei în instanța de fond și în instanța de apel reclamantul/apelant a negat faptul că ar fi avut cu pârâta/intimată vreo înțelegere în sensul invocat de ea. Respectiv, prin prisma prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă ținea de obligația procesuală a pârâtei/intimate să prezinte probe ce ar confirma înțelegerea invocată, și nu reclamantului/apelant. Or, potrivit art. 123 alin. (6) din același Cod, faptele invocate de una din părți nu trebuie dovedite doar în măsura în care cealaltă parte nu le-a negat.

156. Acestea fiind stabilite, instanța de apel va admite apelul declarat de Brumă Ion, reprezentat de avocatul Lungu Alexandru, va casa integral hotărârea Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 4 iunie 2025, emițând o hotărâre nouă, prin care va admite cererea de chemare în judecată înaintată de Brumă Ion, va anula Certificatele de moștenitor legal nr. 2830 şi nr. 2833 din 19.02.2019, eliberate lui Ceban Tatiana, născută la *****, IDNP *****, de către notarul Buzu Iadviga, asupra masei succesorale ce constă din bunurile imobile cu numele cadastrale: *****, *****, *****, *****, *****și *****, situate în *****, rămase după decesul lui Bruma Vasili, survenit la ***** și după decesul lui Bruma Nina, survenit la *****.

157. Totodată, în limitele pretenției/cerinței formulate în cererea de chemare în judecată (art. 240 alin. (3) și art. 372 alin. (3) Cod de procedură civilă), instanța de apel va constată faptul că reclamantul/apelant Bruma Ion a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral după decesul lui Bruma Vasili, survenit la ***** și după decesul lui Bruma Nina, survenit la ***** asupra masei succesorale ce constă din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****și *****, situate în *****.

VIII. Cheltuieli de judecată:

158. În cererea de chemare în judecată și în apel, reclamantul a solicitat compensarea din contul pârâtei/intimate Ceban Tatiana a cheltuielilor de judecată.

159 Conform art. 82 Cod de procedură civilă, ”Cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat, taxa de timbru şi din cheltuielile de judecare a cauzei.”

160. Potrivit art. 90 lit. i) din Codul de procedură civilă, cheltuielile de asistență juridică fac parte din cheltuielile de judecare a cauzei.

161. Conform art. 94 Cod de procedură civilă, ”(1) Instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pîrîtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului.”

162. Potrivit art. 96 Cod de procedură civilă, ”(1) Instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile. (1^1) Cheltuielile menţionate la alin.(1) se compensează părţii care a avut cîştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.”

163. În conformitate cu art. 63 alin. (4) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002, ”Cheltuielile suportate de client în legătură cu acordarea de către avocat a asistenței juridice la apărarea drepturilor și intereselor lui legitime în cauzele penale, civile și administrative urmează a fi compensate integral și proporțional cerințelor admise (respinse) de partea adversă.”

164. Soluționând cererile de restituire a cheltuielilor pentru asistenţă juridică acordată, instanţa de apel reţine, că pornind de la practica CEDO, cheltuielile pentru asistența juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime.

165. La stabilirea cuantumului compensaţiei acordate, instanţa de judecată, pentru a face o apreciere corectă, urmează să ţină cont de complexitatea cauzei; noutatea şi dificultatea problemelor juridice ridicate de speţă; aportul avocatului la soluţionarea cauzei; timpul şi munca depusă de avocat; aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistenţa (cunoştinţe tehnice speciale, cunoaşterea profundă a unor reglementări de profil, cunoaşterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienţi specifici etc.); faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; rezultatul obţinut; restricţiile de timp impuse de client şi de circumstanţele cauzei; natura şi durata relaţiei dintre avocat şi client; experienţa, reputaţia şi abilitatea avocatului; justificarea şi ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; suma despăgubirilor pretinse/obţinute în cauză; alţi factori, la discreţia instanţei.

166. În jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza Costin versus România, hotărârea din 26 mai 2005; cauza Străin și alții versus România, hotărârea din 21 iulie 2005; cauza Petre versus România, hotărârea din 27 iulie 2006, etc.) s-a statuat că partea care a câștigat procesul nu va putea obține rambursarea unor cheltuieli decât în măsura în care se constată realitatea, necesitatea și caracterul lor rezonabil.

167. La caz, instanța de apel că reclamantul/apelant a fost reprezentat la judecarea prezentei cauze de avocatul Alexandru Lungu în baza mandatului Seria MA nr.1807233 din 17 ianuarie 2023 (fila dosarului 25, volumul I), iar conform ordinului de plată seria GL nr. 253308 din 17 ianuarie 2023, se atestă faptul că reclamantul/apelant a achitat avocatului onorariu în sumă de 3.000,00 lei (fila dosarului 26, volumul I).

168. Ținând cont de faptul că reclamantul/apelant a obținut câștig de cauză; luând în considerare complexitatea cauzei, aportul avocatului Alexandru Lungu la soluţionarea cauzei, de timpul şi munca depusă de avocat (judecarea cauzei a durat

aproate 3 ani), instanța de apel va admite cerința cu privire la compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică, încasând din contul pârâtei/intimate în beneficiul reclamantului/apelant cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3.000 (trei mii,00) lei. Or, această sumă (ce constituie echivalentul a 150 euro) este reală, necesară și rezonabilă ca cuantum.

169. De asemenea, reclamantul/apelant a suportat cheltuieli sub formă de taxă de stat și taxă de timbru la examinarea cauzei în instanța de fond și în instanța de apel, după cum urmează: taxa de stat în mărime totală de 525 lei (fila dosarului 24, 217, volumul I; fila dosarului 2, volumul II) și taxa de timbru – 200 lei (fila dosarului 2018, volumul II). Prin urmare, în conformitate cu prevederile art. 82 și 94 Cod de procedură civilă, și aceste sume urmează a fi încasate din contul pârâtei/intimate în beneficiul reclamantului/apelant.

170. În temeiul celor expuse, conducându-se de prevederile art. 385 lit. c), art. 389, art. 390 Codul de procedură civilă, completul de judecată al Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord, -

D E C I D E :

Admite apelul declarat de Brumă Ion, reprezentat de avocatul Lungu Alexandru.

Casează integral hotărârea Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 04 iunie 2025, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Brumă Ion către Ceban Tatiana, intervenienți accesorii Gînju Tamara, notarul Buzu Iadviga privind anularea certificatelor de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrare în posesie și încasarea cheltuielilor judiciare, emițând o hotărâre nouă, după cum urmează:

Se admite cererea de chemare în judecată înaintată de Brumă Ion către Ceban Tatiana, intervenienți accesorii Gînju Tamara, notarul Buzu Iadviga, privind anularea certificatelor de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrare în posesie și încasarea cheltuielilor judiciare.

Se anulează certificatele de moștenitor legal nr. 2830 şi nr. 2833 din 19.02.2019, eliberate lui Ceban Tatiana, născută la *****, IDNP *****, de către notarul Buzu Iadviga, asupra masei succesorale ce constă din bunurile imobile cu

numerele cadastrale: *****, *****, *****, *****, *****și *****, situate în *****, rămase după decesul lui Bruma Vasili, survenit la ***** și după decesul lui Bruma Nina, survenit la *****.

Se constată faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral după decesul lui Bruma Vasili, survenit la ***** și după decesul lui Bruma Nina, survenit la *****, de către fiul acestora Bruma Ion, născut la *****, IDNP *****, asupra masei succesorale ce constă din bunurile imobile cu numerele cadastrale *****, *****, *****, *****, *****și *****, situate în *****.

Se încasează de la Ceban Tatiana în beneficiul lui Brumă Ion suma 3.725,00 (trei mii șapte sute douăzeci și cinci,00) lei, cu titlu de cheltuieli judiciare.

Decizia este definitivă din momentul pronunțării, dar poate fi atacată cu recurs în Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni de la comunicarea deciziei motivate, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Președintele completului,

judecător Radu Holban

Judecătorii Svetlana Ghercavii

Mariana Sajin